

A bírálóbizottság értékelése

Géra Eleonóra *A polgárváros rendje. Társadalom, tér, nyilvánosság Budán (1686–1741)* címmel beadott akadémiai doktori értekezése szerves folytatása a Szerző korábbi munkáinak.

A Szerző – 2023-ban bővítve, nyomtatásban is megjelent – kéziratában Buda városát annak kommunikációs csatornáin, nyilvános terein, a városi rend és az az ellen elkövetett normasértések, a tisztesség (*Ehre*) mint társadalomszervező erő elemzésével mutatja be. Vizsgálata alapját a *Cultural Turn*, a várostörténet művelődéstörténeti fordulata, illetve a *Spatial Turn*, a térbeli fordulat képezte, amelyhez a német szakirodalom eredményeire támaszkodott. Ehhez jelentős mennyiségű levéltári anyagot (Budapest Főváros Levéltára, Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára, Österreichisches Staatsarchiv) dolgozott fel.

A disszertáció fókuszában a városháza, az előtte álló tér, a városi nyilvánosság egyéb szinterei, a kocsmák és fogadók, a lövölde állnak, majd az 1739-es tabáni tumultus példáján keresztül mutatja be a városi rend felbomlását. A 18. század első felében a *face to face* társadalomban a szóbeliség kiemelt szerepet játszott a városlakók viszonyában, a nevezett terek a nyilvánosság különböző szintjeit jelentették. Ezek közül kiemelkedik a városháza, amelyről nem hagyományos építészettörténeti áttekintést ad a Szerző, hanem működése, helyiségei, berendezése elemzésével együtt új képet kapunk róla: a vizsgált korszak végére a reprezentáció, hivatali funkciói kerültek előtérbe, exkluzív épületté vált.

A fogadók és kocsmák minősített nyilvános terekként a városi társadalom minden rétegének kötetlenebb kommunikációját tették lehetővé, ugyanakkor a normasértések színhelyei is voltak. Nőtörténeti szempontból kiemelendő a nők – különösen a fogadóné – fogadók életében játszott szerepének bemutatása. Géra Eleonóra a rendelkezésre álló töredékes forrásadottságok ellenére új szempontból tárta fel a budai fürdők mint speciális nyilvános terek világát, ahol a városi rend megbomlása gyakran felekezeti-etnikai ellentétek formájában jelentkezett. A Szerző alaposságának köszönhetően feltárul az is, mennyire releváns szerepet játszott a városi rend fenntartásában a szomszédság. Az 1739-es tabáni tumultus elemzése során a korábbi szakirodalommal ellentétben megállapítja, hogy az nem az elszegényedett ortodox rácok, hanem épp ellenkezőleg, a katolikus horvát, német és magyar polgárok és védett polgárok szervezkedése miatt robbant ki. Szintén új eredmény, hogy a források tanúsága szerint más városrészekben is voltak hasonló kezdeményezések.

Géra Eleonóra Budát a hazai várostörténet-írás kevésbé kutatott korszakának számító 18. század első felében mutatta be, német szakirodalom alapján, kiemelkedő mennyiségű hazai és külföldi levéltári forrás feltárásával. A városi rendről, a nyilvánosságról, nyilvános terekről alkotott következtetései megalapozottak, eredményei jelentősen árnyalják a Budáról kialakult képet, műve további kora újkori hazai várostörténeti kutatások alapjául szolgálhat.

Kritikaként megfogalmazható, hogy a nemzetközi irodalom kizárólag német, továbbá elmaradt a hazai és közép-európai (osztrák, német) városokkal történő összehasonlítás. Ajánlatos lett volna jobban beilleszteni a téma bemutatását a korabeli Magyarország politikai és közigazgatási rendszerébe. Végül, sajnálatos, hogy a társadalomtörténeti összefüggések háttérbe szorulnak.